

*І. А. Гасюк,
к. фіз. вих., доцент, завідувач кафедри фізичної культури та спорту,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГАЛУЗІ "ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ"

*I. Gasuyk,
managing chair physical training and valueology, PhD in philosophies, docent*

NORMATIVE AND LEGAL PRINCIPLES OF IMPROVEMENT OF ACTIVITY OF INDUSTRY ARE THE PHYSICAL CULTURE AND SPORT

У статті розглянуто перспективні напрями нормативно-правового стимулювання розвитку галузі "Фізична культура і спорт". Визначено та обґрунтовано зміст змін до правових норм діючої редакції Закону України "Про фізичну культуру і спорт" та інших пов'язаних нормативно-правових актів.

In the article perspective directions of normatively-legal stimulation of development of industry are considered the "Physical culture and sport". Certainly and maintenance of changes is reasonable to the legal norms of operating release of Law of Ukraine "About a physical culture and sport" and other constrained normatively-legal acts.

*Ключові слова: фізична культура, спорт, право, державне регулювання.
Key words: physical training, sports, the right, state regulation.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Фізична культура й спорт як соціально-культурне явище — окрема галузь людської діяльності, останнім часом набуває надзвичайно великого значення для держави, суспільства, окремого індивіда. В умовах глобальних трансформацій соціально-економічної системи нашої країни потребують докорінного перегляду організаційно-змістові, теоретичні, методичні засади організації державного управління сферою фізичної культури й спорту.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЦІєї ПРОБЛЕМИ, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

На думку багатьох дослідників організаційних основ діяльності галузі, першочергового розв'язання вимагають питання, пов'язані з переосмисленням ролі та місця держави, місцевого самоврядування, громадських організацій та установ у розвитку та підвищенні ефективності діяльності галузі фізичної культури й спорту. Сучасні тенденції розвитку галузі свідчать про наявність інтеграційних процесів, які спрямовані на приведення у відповідність вітчизняних управлінських стандартів і норм сфери фізичної культури й спорту до рівня провідних країн світу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Визначити перспективні шляхи нормативно-правового врегулювання суспільних відносин в сфері фізичної культури та спорту та обґрунтувати зміст змін до правових норм діючої редакції Закону України "Про фізичну культуру і спорт" та інших пов'язаних нормативно-правових актів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування галузі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

До вихідних умов занять населенням фізичною культурою і спортом слід віднести необхідність наявності свідчення про обов'язкове медичне страхування особи,

яка має намір відвідувати або відвідує спортивні зали, секції, фітнес-клуби та інше, а механізм визначення розміру страхових внесків має враховувати ступінь ризику, величина якого залежить від специфіки та ймовірності отримання травм під час занять обраним видом спорту. Для реалізації вищезазначених вимог необхідно ч. 5 ст. 51 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" викласти у такій редакції: "Заняття фізичною культурою та спортом здійснюються з додержанням медичних вимог, які встановлюються центральним державним органом виконавчої влади в сфері охорони здоров'я та з проведенням обов'язкового державного медичного соціального страхування тих, хто займається фізичною культурою та спортом". Також, на нашу думку, ст. 34 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" необхідно доповнити частиною четвертою такого змісту: "Неповнолітні спортсмени, незалежно від виду спорту, рівня та класу спортивних змагань, допускаються до участі в них лише за наявності полісу загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування".

Для стимулювання розвитку фізичної культури і спорту вагоме місце посідає процес створення та визнання нових креативних видів рухової діяльності як видів спорту. Чинний Закон України "Про фізичну культуру і спорт" частково врегулює питання визнання видів спорту в Україні, яке в подальшому нормативно регламентується в відповідному положенні [2]. Надзвичайно актуальним питанням залишається нормативне впорядкування видів рухової діяльності, які складаються з певної системи рухових дій, які підпорядковані закономірностям та принципам фізичного виховання (фізичних вправ), використовуються для вирішення оздоровчо-рекреаційних, реабілітаційних інших завдань фізичної культури і спорту, заняття ними регламентовані певними організаційно-правовими правилами, чітко окреслені засоби ведення змагальної боротьби та порядок визначення переможця, а проведення занять вимагає ґрунтовної фахової підготовки. У цьому контексті проблема посилюється масовим уникненням відповідних суб'єктів господарювання, фізичними особами процедури ліцензування на здійснення діяльності в галузі фізичної культури і спорту шляхом віднесення таких послуг (організація занять відповідними видами рухо-

вої діяльності) до інших видів економічної діяльності. Для законодавчого врегулювання цих питань необхідно чинну ч. 2 ст. 39 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" викласти у такій редакції: "В Україні визнання нових видів спорту, облік фізкультурно-оздоровчих, рекреаційних, реабілітаційних, інших видів рухової діяльності, систем тощо здійснюється відповідно до порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту. Держава сприяє розвитку та здійснює підтримку національних видів спорту, сприяє створенню та впровадженню нових креативних систем рухової діяльності в практику масової фізичної культури і спорту".

Слід відзначити, що в чинному порядку про визнання видів спорту визначено, що спортивні змагання, підготовка спортсменів, кадрів інша діяльність, пов'язана з розвитком масовості певного виду рухової активності (виду спорту) можлива лише після внесення його назви до Переліку видів спорту, і в той же час процес визнання передбачає наявність громадського об'єднання з цього виду спорту (рухової діяльності), правил змагань, довідки про рівень розвитку цього виду спортивної діяльності, показників масовості, кадрового та ресурсного забезпечення, відомостей про проведення спортивних заходів (змагань) тощо. Виникає стан, коли держава не регулює процеси створення, поширення, розвитку відповідного виду рухової діяльності, а лише констатує факт наявності цього виду спортивної діяльності, коли він вже набув певного розповсюдження. Для усунення зазначених протиріч необхідно переглянути чинне положення в частині етапності процесу визнання видів спорту та переліку необхідних документів. Насамперед необхідно створити реєстр видів рухової діяльності, систем, які підпадають під визначення "фізкультурно-спортивна послуга" і які згодом можуть бути визнані як вид спорту за умови дотримання положень, визначених у нормативно-правових документах. Вихідними положеннями для внесення таких видів рухової діяльності до реєстру мають стати:

- наявність в будь-якій організаційно-правовій формі суб'єкта фізичної культури і спорту, фізичної особи-суб'єкта підприємницької діяльності, що здійснює надання фізкультурно-спортивних послуг або планує таку діяльність з певного виду рухової діяльності;

- необхідне чи наявне матеріально-технічне, кадрове забезпечення процесу даного виду рухової діяльності;

- розрахункові показники економічної та соціальної доступності щодо занять певним видом рухової діяльності;

- перспективи розвитку певного виду рухової діяльності (соціальне значення, новизна, креативність, інноваційність, проведення змагань, визнання як виду спорту, створення клубів, федерацій, створення умов для масових занять, вихід на міжнародну арену тощо);

- наявність розробленого методичного забезпечення (програм, планів тощо).

Підвищення керованості сферою фізичної культури і спорту, оптимізація управлінських процесів значно обумовлені інтенсифікацією процесу загальної інформатизації діяльності галузі. Насамперед це стосується наступних напрямів: управлінська діяльність та адміністрування; автоматизація економічних процесів, планування та програмування управлінської діяльності; управління навчально-тренувальним процесом у спорті вищих досягнень; управління навчально-тренувальним процесом з оздоровчою спрямованістю в навчальних освітніх закладах; управління процесом реабілітації та фізкультурно-оздоровчої роботи з неповносправними. Сьогодні в Україні практично відсутня єдина інформаційна система, яка забезпечувала б автоматизований збір, накопичення, систематизацію, обробку та впорядкування даних, їх передачу для системного аналізу, узагальнення та відпрацювання управлінських рішень із доведенням їх до виконавців по зворотних каналах зв'язку. Актуальність роз-

робки та впровадження таких систем є назрілою, адже ефективність контролю за виконанням суб'єктами фізичної культури та спорту відповідних рішень органів виконавчої влади вимагає бути кращим, що у повній мірі стосується і виконавчої дисципліни, якості та вчасності реалізації відповідних управлінських рішень в системі державного управління галуззю. Для реалізації вище означеного комплексу завдань необхідна розробка та реалізація державної політики в сфері інформатизації діяльності галузі шляхом нормативного закріплення обов'язковості розробки певних цільових програм як на загальнодержавному, так і місцевому рівнях. На нашу думку, ч. 3 ст. 46 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" необхідно доповнити нормою такого змісту: "Суб'єкти фізичної культури і спорту, органи державної виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту подають за встановленими формами статистичну звітність в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади в галузі статистики. За достовірність, повноту та об'єктивність поданої інформації уповноважені посадові особи несуть персональну відповідальність згідно з чинним законодавством України. Держава в особі центрального та місцевих органів виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту забезпечує розробку та реалізацію цільових державних та місцевих програм, які фінансуються з державного бюджету та бюджетів відповідного рівня в порядку, встановленому чинним законодавством щодо розвитку інформаційних систем забезпечення діяльності галузі".

Дослідження проблемних напрямів інформатизації діяльності галузі засвідчило, що першочергового вирішення із застосуванням програмно-цільового підходу вимагають наступні завдання:

- створення інтегрованої багаторівневої, територіально розподіленої автоматизованої інформаційної системи, що утворить єдиний інформаційний простір органів державного, в тому числі і громадських органів, управління фізичною культурою і спортом;

- створення автоматизованих систем управління для вирішення таких завдань: управління адміністративними, кадровими, економічними процесами; оптимізація законотворчої діяльності; автоматизація подання необхідної звітності, поточних даних, обміну інформацією, обліку і введенню контролю за виконанням управлінських рішень; автоматизація функцій планування та програмування управлінської діяльності;

- інформаційних систем управління проведенням національних та міжнародних змагань, інших спортивно-масових заходів, супроводження Інтернет-представництв спортивних організацій, що діють на теренах України, проведення аудіо- та відеорепортажів, у режимі реального часу спортивних змагань;

- створення експертних систем для навчальних освітніх закладів моніторингу фізичного стану, здоров'я, фізичної підготовленості учнів, студентської молоді з можливості подальшого індивідуального визначення параметрів фізичного навантаження тощо; створення тестів для визначення рівня та оцінки фізичної підготовленості; розробка інформаційно-довідкових систем освітнього характеру;

- розробка експертних систем за видами спорту для управління навчально-тренувальним процесом спортсменів відповідного рівня кваліфікації; відеокомп'ютерного аналізу рухів спортсменів, визначення їх біомеханічних характеристик з можливістю подальшого математичного та комп'ютерного моделювання.

Реалізація усіх вищеозначених завдань дозволить забезпечити безперервність, сталість, належний рівень ефективності управління усіма підсистемами, організаційними структурами галузі фізичної культури і спорту, здійснювати комплексний, системний управлінський вплив щодо розвитку галузі фізичної культури і спорту за функціональними напрямками, оптимізувати процеси розподілу та використання ресурсів, спрямованих на

розвиток галузі та окремих її підсистем, забезпечити належний рівень взаємодії між усіма учасниками управлінського процесу розвитку галузі [1].

Для стимулювання розвитку ринку послуг фізичної культури і спорту необхідне створення та удосконалення існуючої нормативно-правової бази діяльності суб'єктів господарювання галузі, насамперед вона має забезпечити дієві механізми стимулювання, створення, діяльності, підвищення якості послуг шляхом створення конкурентного середовища суб'єктів господарювання в сфері фізичної культури і спорту. У контексті нашого дослідження ми розглянемо перспективні шляхи економічного стимулювання підприємств, установ, організацій будь-якої організаційно-правової форми, метою яких є отримання прибутку від власної діяльності і які безпосередньо надають фізкультурно-спортивні послуги та підприємства, які потенційно здатні надавати підтримку розвитку фізичної культури і спорту в Україні.

З метою врегулювання механізму ціноутворення та зменшення кінцевої ціни певного сегмента послуг фізкультурно-спортивного характеру доцільно нормативно визначити особливості правовідносин учасників ринку щодо сплати податку на додану вартість. Конкретизація норм Закону України "Про фізичну культуру і спорт" має визначатись доповненням ст. 197.1 пунктом 29 Податкового Кодексу України такого змісту: "Постачання фізкультурно-оздоровчих, рекреаційних та реабілітаційних, спортивних послуг суб'єктами господарювання фізичної культури і спорту, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також постачання послуг фізкультурно-оздоровчими центрами, центрами фізичної культури і спорту інвалідів, фізичного здоров'я населення, що мають ліцензію на постачання таких послуг відповідно до законодавства, крім таких послуг: а) підготовка спортсменів професіоналів до участі в змаганнях; б) організація та проведення спортивно-масових заходів в сфері професійного спорту; в) послуги спортивного характеру, що надаються професійними спортивними клубами, або будь-якими іншими суб'єктами господарювання в галузі, в статуті яких передбачена діяльність в сфері професійного спорту; г) передача за грошову винагороду спортсменів-професіоналів з одного спортивного клубу до іншого".

З метою економічного стимулювання створення належної матеріально-технічної бази та розгалуженої інфраструктури масового спорту, ресурсної бази фізкультурно-оздоровчої роботи за місцем роботи громадян, спорту вищих досягнень необхідно впровадити умови щодо спрямування частини доходів промислових та інших підприємств у розбудову існуючих та будівництво нових спортивних споруд та об'єктів. Це можливо здійснити за рахунок доповнення п. 4 ст. 140.1.8. Податкового кодексу України нормою, яка передбачає врахування при визначенні об'єкта оподаткування витрат подвійного призначення такого змісту: "Витрати платника податку на будівництво, реконструкцію, поліпшення, перебудову спортивних комплексів, залів і майданчиків, відкритих площинних спортивних споруд, водних баз тощо, що призначені для фізичного оздоровлення та психологічної реабілітації працівників платника податку".

З метою створення привабливих інвестиційних умов, заохочення суб'єктів господарювання до ведення прибуткової діяльності в сфері фізичної культури і спорту, зменшення навантаження на бюджети територіально-адміністративних одиниць за рахунок обмеження цільового виділення коштів на компенсацію вартості занять фізичною культурою і спортом пільгових груп населення доцільно на законодавчому рівні закріпити механізм пільгового оподаткування підприємств та установ, які здійснюють діяльність щодо надання фізкультурно-оздоровчих, рекреаційних, реабілітаційних, навчально-освітніх тощо послуг, окрім суб'єктів професійного спорту. На нашу думку, чинну ч. 5 ст. 45 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" викласти у такій редакції: "Спортивні споруди, багатопрофільні та спеці-

лізовані спортивні комплекси, бази, підприємства та установи, організації фізкультурно-спортивного спрямування, які мають ліцензію на постачання послуг фізкультурно-спортивного характеру відповідно до законодавства, окрім тих, статутами яких передбачена діяльність в сфері професійного спорту, в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, відповідно до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців", Податкового Кодексу України, Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", інших нормативно-правових актів України, можуть звільнитись від сплати податків, обов'язкових зборів та платежів, що зараховуються до бюджету відповідної територіально-адміністративної одиниці". У порядку мають бути передбачені умови отримання пільгового оподаткування такими підприємствами і установами. Перевага в отриманні таких пільг має надаватись суб'єктам господарювання, які:

- культивують та розвивають національні види спорту;
- беруть участь у державних цільових програмах розвитку фізичної культури і спорту;
- надають послуги фізкультурно-оздоровчого характеру пільговим верствам населення;
- провадять реабілітаційну, оздоровчу, спортивну роботу з населенням, інвалідами за місцем проживання та масового відпочинку громадян;
- залучають інвестиції, банківські кредити з метою розбудови існуючої матеріально-технічної бази та будівництва нових фізкультурно-спортивних споруд. Для часткової компенсації витрат щодо обслуговування залучених грошових коштів можуть передбачатись у бюджеті територіально-адміністративної одиниці цільова фінансова допомога таким суб'єктам господарювання;
- надають свою матеріально-технічну базу для проведення спортивно-масових заходів навчальним, освітнім установам, громадським організаціям на пільгових умовах;
- виступають організаторами спортивно-масових заходів для усіх верств населення, проводять змагання з видів спорту за місцями масового відпочинку громадян тощо;
- готують спортсменів-аматорів, які посідають призові місця в змаганнях обласного, загальнодержавного значення на міжнародній спортивній арені;
- мають позитивний імідж, відсутні правопорушення податкового законодавства тощо.

ВИСНОВКИ З ЦЬОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, запропоновані нами аспекти удосконалення нормативно-правової бази дозволять підвищити дієвість реалізації відповідних програм розвитку фізичної культури і спорту, створити достатні та необхідні передумови для підвищення ефективності державного управління розвитком галузі.

Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на дослідження механізмів державного управління розвитком галузі "Фізична культура і спорт".

Література:

1. Гасюк І.А. Економіко-правові аспекти державного стимулювання розвитку фізичної культури та спорту в Україні / І.А. Гасюк // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. — О.: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2011. — № 2 (46). — С. 58—61.
2. Форум: Законодавство України — 2011. — Документ з0602-05, редакція від 16.05.2009 на підставі з0404-09, чинний. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0602-05>. — Міністерство України у справах молоді та спорту. Наказ "Про порядок визнання в Україні видів спорту".

Стаття надійшла до редакції 02.07.2013 р.